

ความรักและกระบวนการสร้างความหมายความรัก ในตระกูลภาพยนตร์ไทย

ชโลธร โปยมยล
กิตติ กันภัย

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่อง “ความรักและกระบวนการสร้างความหมายความรักในตระกูลภาพยนตร์ไทย” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความหมายความรักในตระกูลภาพยนตร์ไทย เพื่อเปรียบเทียบความหมายความรักในตระกูลภาพยนตร์ไทย และเพื่อศึกษาถึงกระบวนการสร้างความหมายความรักในภาพยนตร์ไทย โดยใช้กลุ่มตัวอย่างภาพยนตร์ไทยทั้งหมด 27 เรื่อง และแบ่งออกเป็นตระกูลภาพยนตร์ไทยได้ทั้งหมด 7 ตระกูล งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพซึ่งใช้แนวคิด การเล่าเรื่องและสัญวิทยา เป็นองค์ประกอบหลักในการวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์ตัวบท และการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือหลักในการวิจัย

ชโลธร โปยมยล (นศ.ม. การสื่อสารมวลชน, คณะนิเทศศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552) และกิตติ กันภัย (Ph.D. Universitat GH Essen, Germany, 1998) ปัจจุบันดำรงตำแหน่งผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งจากวิทยานิพนธ์ เรื่อง “ความรักและกระบวนการสร้างความหมายความรักในตระกูลภาพยนตร์ไทย” โดยมี ผศ.ดร.กิตติ กันภัย เป็นอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ได้รับการประเมินผลการสอบวิทยานิพนธ์ในระดับดีมาก และได้รับคัดเลือกเป็นวิทยานิพนธ์ดีเด่น (สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน) จากคณะกรรมการวิชาการบัณฑิตศึกษาจากคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2552

ผลการวิจัยพบว่าความหมายความรักที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ไทยมีความหลากหลายอยู่มาก โดยในภาพยนตร์รัก ภาพยนตร์ชีวิต ภาพยนตร์ตลก ภาพยนตร์เพลง และภาพยนตร์วัยรุ่นมีการให้ความหมายความรักในแงุ่มเชิงบวกมากกว่าเชิงลบ ซึ่งชี้ให้เห็นถึงองค์ประกอบด้านความรัก และการเรียนรู้ในเรื่องความรักของตัวละคร ในขณะที่ภาพยนตร์ต่อสู้ และภาพยนตร์สยองขวัญ มีการให้ความหมายในแงุ่มเชิงลบมากกว่าเชิงบวก โดยชี้ให้เห็นถึงความรักที่ขาดสติและตั้งอยู่บนความไม่พอดี จนทำให้เกิดเป็นโศกนาฏกรรมและการสูญเสีย ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความรักไม่ได้มีแต่ด้านที่สุขสมหวังเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้ ผลการวิจัยได้แสดงให้เห็นว่าแงุ่มความรัก สามารถเข้าไปอยู่ในภาพยนตร์ทุกตระกูล แต่แตกต่างกันที่รูปแบบและวิธีการนำเสนอ โดยตระกูลภาพยนตร์นั้นมีส่วนในการกำหนดทิศทางของความหมายความรักได้

ปัจจัยสำคัญที่มีส่วนในการสร้างกระบวนการสร้างความหมายความรักในภาพยนตร์ไทย ได้แก่ องค์ประกอบด้านการเล่าเรื่อง ผู้สร้างภาพยนตร์ องค์ประกอบด้านภาพ และองค์ประกอบด้านเพลงประกอบภาพยนตร์

Abstract

The purpose of this qualitative research is to explore and compare the meanings of love that appear in genres of Thai films and analyze the signification process of love in Thai films. The research examined 27 Thai films that can be categorized into seven genres. Qualitative method was employed under narrative and semiotic frameworks. Textual analysis and in-depth interview are used as research tools.

The results show that the term 'love' in Thai films is defined in various ways. In romance (love), drama, comedy, musical and teen films, 'love' is defined in a positive way, focusing on the components of love and love suggestion. Mean

while, in action and horror films, 'love' is interpreted in different aspects, focusing on the suffering of love, tragedy and loss. These genres also show the negative parts of love and suggest that love doesn't always end with happiness. In addition, the findings reveal that 'love' can appear in every film genre while the genres can sometimes control the tone of love. The signification process of 'love' in Thai films is concerned with four important factors: film narrative, creators, visuals and soundtracks.

บทนำ

“เรื่องรักเป็นเรื่องใหญ่ เพราะใครๆ ต่างก็พากันโหยหามัน ผู้คนจำนวนมากมายต่างพากันเฝ้าดูภาพยนตร์รักหวานชื่น เกล้าน้ำตาอย่างตื่นตาตื่นใจ ต่างพากันเฝ้าสดับตรับฟัง เสียงเพลงที่พร่ำรำพันถึงความรักกันอย่างไม่รู้หน่าย”

(Fromm, 1987: 3)

จากข้อความข้างต้น อาจกล่าวได้ว่ามนุษย์เราส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับความรักอย่างมาก ซึ่งความรักนั้นก็หลอมรวมอยู่ในชีวิตประจำวันของคนเราอย่างแยกกันไม่ออก ความรักเป็นเหมือนดังสิ่งอื่นๆ ในสังคมของเรา ที่มีการพัฒนาและก้าวไปพร้อมๆ กับพัฒนาการด้านอื่นๆ ของสังคม โดยมีการสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมตามยุคสมัยต่างๆ ได้เป็นอย่างดี (Fromm, 1987) ในยุคสมัยปัจจุบันนี้ ความรักที่มนุษย์เรามีแนวโน้มที่จะให้น้ำหนักไปมากที่สุดก็คงจะหนีไม่พ้นเรื่องความรักของหนุ่มสาว เนื่องด้วยธรรมชาติของมนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตที่ต้องดำรงเผ่าพันธุ์ ธรรมชาติสร้างให้มนุษย์ต้องพึ่งพาอาศัยกัน และไม่สามารถอยู่อย่างโดดเดี่ยวได้ ยิ่งในสังคมปัจจุบันที่ดูเหมือนวัตถุจะเข้ามาครอบงำอยู่เหนือจิตใจ ก็ยิ่งทำให้มนุษย์เกิดความอ้างว้างเปล่าเปลี่ยวมากยิ่งขึ้น และยังทำให้มนุษย์เกิดการแสวงหา “ความรัก” เพื่อนำมาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งหนึ่งในตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่ามนุษย์เราได้ให้ความสำคัญในเรื่องความรักได้ชัดเจนที่สุดก็คือสื่อมวลชนแขนงบันเทิงต่างๆ ที่ใช้ความรักเป็นเนื้อหาหลักและนำเสนอเรื่องความรักออกมาเป็นอันดับต้นๆ ซึ่งการนำเสนอ

เรื่องราวความรักเหล่านี้ถือเป็นการสร้างประสบการณ์ผ่านสื่อ (mediated experience) ให้กับผู้รับสาร โดยตัวสื่อมวลชนได้สร้างภาพ สร้างความหมายและความเป็นจริงอยู่บ่อยครั้งจนกลายเป็นกรอบความคิดในการที่จะมองและทำความเข้าใจเรื่องความรักของปัจเจกบุคคล จึงอาจกล่าวได้ว่าสื่อมวลชนอาจเป็นตัวสร้างอิทธิพลในเรื่องความรักต่อผู้ชมโดยตรง ไม่ว่าจะเป็นเรื่องราวความรักในละครน้ำเน่า ในมิวสิกวิดีโอ ในนิตยสาร ในเพลง และรวมไปถึงในภาพยนตร์ ซึ่งถือได้ว่าเป็นสื่อที่เป็นเครื่องมือในการส่งผ่านข้อมูลไปยังคนจำนวนมากได้อย่างดี อีกทั้งยังเป็นสื่อที่มีการสร้างภาพตัวแทน (representation) หรือกระบวนการทางสังคมที่ทำการผลิตภาพ เสียง และสัญลักษณ์ต่างๆ เพื่อแทนความหมายของบางสิ่งบางอย่าง ด้วยเหตุนี้สื่อภาพยนตร์จึงเป็นช่องทางในการให้ความบันเทิง ดีแ่ ผลิตซ้ำ สร้างความหมาย รวมถึงอุดมการณ์ และค่านิยมต่างๆ ในสังคม รวมไปถึงในเรื่องความรักที่เห็นได้ในภาพยนตร์รักทั่วไปอยู่บ่อยครั้ง

กาลิเซียน (Galician, 2004) ได้ยกตัวอย่างงานวิจัยจากต่างประเทศที่มีการศึกษาถึงผลกระทบของสื่อมวลชนหลากหลายแขนงต่อพฤติกรรมและความคาดหวังด้านความรักของผู้รับสาร ทั้งนิตยสาร นิตยสาร รายการโทรทัศน์ ละครโทรทัศน์ ภาพยนตร์ มิวสิกวิดีโอ เพลงสมัยนิยม และโฆษณา ซึ่งการนำเสนอภาพเกี่ยวกับความรักผ่านสื่อมวลชนเหล่านี้มีการพิสูจน์แล้วว่าสร้างผลกระทบและความคาดหวังต่อผู้รับสารในเรื่องความรัก และความสัมพันธ์ในชีวิตคู่ของตน ตัวอย่างเช่น หลังจากที่ผู้รับสารชายดูได้ภาพนางแบบหุ่นดีที่อยู่ในนิตยสาร ก็เกิดการตัดสินใจว่าคู่รักของตนมีเสน่ห์ดึงดูดที่น้อยลง หรือการที่ภาพยนตร์รักมีอิทธิพลต่อผู้รับชมในโลกแห่งความเป็นจริงในแง่ของการคาดหวังในชีวิตรักของตนเอง เป็นต้น ดังนั้นจากข้อค้นพบข้างต้นจึงเห็นได้ว่าภาพในสื่อมวลชนนั้นคือ “ผลผลิต” อย่างหนึ่งของสื่อมวลชนที่สามารถสร้าง “คลังความรู้” ในเรื่องความรัก และมีอิทธิพลต่อความคาดหวังกับผู้ชมได้

อย่างไรก็ตาม นอกจากภาพยนตร์รักซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่เกี่ยวกับเรื่องความรักโดยตรงแล้ว เมื่อมองดูที่ตระกูลภาพยนตร์ตระกูลอื่นๆ ของไทย ก็พบว่า

แม้แต่ตระกูลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องราวของความรักโดยตรงก็ยังมีเรื่องความรักเข้ามาเกี่ยวข้องไม่มากนักน้อย แต่การนำเสนอแง่มุมของความรักนั้นอาจมีความแตกต่างไปจากภาพยนตร์รัก ตัวอย่างเช่น ในภาพยนตร์เรื่อง ซ็อกโกแลต (ปรัชญา ปิ่นแก้ว, 2551) เมื่อพิจารณาจากลักษณะเด่นของภาพยนตร์เรื่องนี้แล้ว ก็อาจถือว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ถูกจัดอยู่ในตระกูลภาพยนตร์ต่อสู้ แต่ในเนื้อเรื่องก็ได้มีการนำเรื่องความรักเข้ามาเกี่ยวข้อง และความรักที่ไม่สมหวังนั้นก็คือต้นเหตุที่ทำให้เกิดเรื่องราว ความแค้น และปมปัญหาต่างๆ หรือในภาพยนตร์สยองขวัญเรื่อง ชัตเตอร์ กดติดวิญญาณ (ภาณุวัศภูมิ และบรรจง ปิสิญธนกุล, 2547) ที่นำเสนอว่าความรักนั้นสามารถกลายเป็นเรื่องหลอกลวง และความรักแบบลวงๆ นั้นก็ทำให้เกิดความพยายาบทและการแก้แค้นต่อมา

ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นที่น่าสนใจว่าเรื่องความรักนั้นไม่ได้ปรากฏอยู่แค่ภาพยนตร์รักซึ่งทำหน้าที่ถ่ายทอดความหมายความรักโดยตรง แต่ยังปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ไทยตระกูลอื่นๆ อีกด้วย โดยอาจมีความแตกต่างกันที่ความหมายหรือการถ่ายทอดความหมายในเรื่องความรักเหล่านั้น ซึ่งเมื่อดูที่ภาพยนตร์รัก ก็อาจจะมีกระบวนการสร้างความหมายผ่านตัวละครที่ยึดมั่นในความรัก ภาพที่แฝงไปด้วยความสดใส และสวยงามของความรัก แต่ในภาพยนตร์สยองขวัญอาจประกอบสร้างความหมายความรักที่แตกต่างออกไป โดยนำเสนออีกด้านมุมหนึ่งของความรักที่เน้นไปทางโทณธิดาและสีเทา และนำเสนอในแง่ของสังขธรรมในชีวิตที่ว่ามิติความรักไม่ได้มีแค่ความหวานเสมอไป และทำให้ผู้ชมเข้าใจถึงกฎธรรมชาติและการพลัดพรากที่จะเกิดขึ้นได้ (กัจจกร หลุยยะพงศ์ และสมสุข หินวิมาน, 2551: 93) ด้วยเหตุนี้จึงอาจกล่าวได้ว่าเรื่องความรักที่ถูกถ่ายทอดในภาพยนตร์นั้นมีความหมายอย่างกว้างขวาง ไร้ขอบเขตจำกัดในการที่จะตีความตามมุมมองของแต่ละบุคคล ภาพยนตร์แต่ละตระกูลจึงน่าที่จะมีการสื่อความหมายเรื่องความรักออกมาได้อย่างหลากหลาย และจึงเป็นที่น่าสนใจว่ากระบวนการถ่ายทอดความหมายความรักของภาพยนตร์แต่ละตระกูลนั้นมีลักษณะอย่างไร

ดังนั้นจึงเป็นที่น่าศึกษาว่านอกจากภาพยนตร์รักซึ่งเป็นภาพยนตร์ที่ถ่ายทอดเรื่องราวในเรื่องของความรักแล้ว ในบรรดาภาพยนตร์ไทยตระกูลอื่นๆ นั้นมีการประกอบสร้างความหมายในเรื่องของความรักไว้อย่างไร และแตกต่างกันในแต่ละตระกูลอย่างไร ด้วยเหตุนี้งานวิจัยเรื่องความรักและกระบวนการสร้างความหมายความรักในตระกูลภาพยนตร์ไทย จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาตัวบทของภาพยนตร์ไทยเพื่อให้ทราบถึงความหมายของความรักที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์ไทยแต่ละตระกูล และเพื่อให้ทราบถึงความเหมือนหรือความแตกต่าง อีกทั้งนำมาศึกษาถึงกระบวนการสร้างความหมายว่ามีการสร้างออกมาในลักษณะไหน และผ่านองค์ประกอบอะไร ทั้งนี้เพื่อเป็นการวิเคราะห์ว่าตัวสื่อภาพยนตร์ซึ่งถือเป็นสื่อมวลชนแขนงหนึ่งมีบทบาทในการทำหน้าที่เป็นผู้ตอกย้ำหรือผลิตซ้ำความหมายความรักในลักษณะใดให้กับคนดู โดยความหมายความรักที่ปรากฏในตระกูลภาพยนตร์ไทยเหล่านั้นจะเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นถึงกรอบวิธีคิดของสังคมและวัฒนธรรมที่สะท้อนออกมาผ่านตัวภาพยนตร์ได้เป็นอย่างดี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจความหมายความรักที่ปรากฏในตระกูลภาพยนตร์ไทย
2. เพื่อเปรียบเทียบความหมายความรักที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์แต่ละตระกูล
3. เพื่อวิเคราะห์ถึงกระบวนการสร้างความหมายความรักในตระกูลภาพยนตร์ไทย

กรอบแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. แนวคิดเรื่องจิตวิทยาความรัก
2. แนวคิดเรื่องตระกูลภาพยนตร์
3. ทฤษฎีสัญวิทยา
4. ทฤษฎีการเล่าเรื่อง
5. แนวคิดเรื่องการเทียบเคียง

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) จากภาพยนตร์ไทยทั้งหมด 27 เรื่อง 7 ตระกูล และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้สร้างภาพยนตร์ไทยเป็นเครื่องมือหลักในการวิจัย

1. การวิเคราะห์เนื้อหา (Textual Analysis) ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์เนื้อหาภาพยนตร์ไทยทั้งหมด 27 เรื่อง 7 ตระกูล ที่เข้าฉายในโรงภาพยนตร์ไทยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ตั้งแต่ปี 2548- สิงหาคม 2552 อันได้แก่ ภาพยนตร์รัก ภาพยนตร์ชีวิต ภาพยนตร์ต่อสู้ ภาพยนตร์ตลก ภาพยนตร์สยองขวัญ ภาพยนตร์เพลง และภาพยนตร์วัยรุ่น

2. การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์กลุ่มบุคคลในวงการภาพยนตร์ไทยอันได้แก่ ผู้กำกับภาพยนตร์ไทย และผู้เขียนบทภาพยนตร์ไทย เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการสร้างความหมายความรักในภาพยนตร์ไทยที่ถูกประกอบสร้างผ่านทางผู้สร้างภาพยนตร์

ผลการวิจัย

ส่วนที่ 1 ความหมายความรักและการเปรียบเทียบความหมายความรักในภาพยนตร์ไทย

จากการวิเคราะห์การเล่าเรื่องในภาพยนตร์รัก ผู้วิจัยพบว่า ส่วนใหญ่แล้วจะพบความหมายความรักที่หลากหลายอยู่มาก ซึ่งความหมายความรักที่พบนั้นส่วนใหญ่จะถูกตีความหมายออกมาในแง่มุมมอง โดยเน้นให้เห็นถึงแง่มุมต่างๆ ของความรักหลากหลายมุมมอง ไม่ว่าจะเป็นในเรื่ององค์ประกอบของความรักที่ชี้ให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญในการครองคู่ระหว่างคน 2 คน เช่น การประนีประนอมซึ่งกันและกัน การดูแลกันและกัน การยอมรับในตัวตนของอีกฝ่าย เป็นต้น นอกจากนี้ความหมายความรักที่พบยังเกี่ยวข้องกับการให้ข้อคิดและคำแนะนำในเรื่องความรักเมื่อพบกับความผิดหวัง อีกทั้งยังมีการให้ความหมายความรักในแงุ่มที่ว่าความรักเป็นเรื่องของอารมณ์ ความรู้สึก และจิตใจ

โดยชี้ให้เห็นว่าความรักก็คือสิ่งที่สามารถเยียวยาและเติมเต็มความรู้สึกของจิตใจมนุษย์ให้มีแรงที่จะสู้ต่อไปในชีวิตได้ ทั้งนี้ความหมายความรักที่พบในภาพยนตร์รักก็คือการเน้นถึงความสำคัญของความรักมากกว่าสิ่งอื่นใด ซึ่งความรักของตัวละครอาจมีทั้งสมหวังและผิดหวังแต่ประเด็นสำคัญก็คือการให้ความหมายว่าความรักคือสิ่งสวยงามเสมอ

ในภาพยนตร์ชีวิต ผู้วิจัยพบว่า ภาพยนตร์มีการให้ความสำคัญในเรื่องความรักเป็นเรื่องรอง แต่จะเน้นไปที่องค์ประกอบอื่นๆ ของชีวิตมากกว่า โดยแง่มุมความรักที่พบในภาพยนตร์ชีวิตเป็นการให้ความหมายถึงการเรียนรู้ในเรื่องความรัก โดยแสดงถึงความรักที่ผิดหวังของตัวละคร และสะท้อนให้เห็นว่าเรื่องความรักไม่ใช่สิ่งที่สำคัญที่สุดในชีวิต แต่สิ่งสำคัญก็คือคนเราต้องรู้จักเรียนรู้และก้าวต่อไปเมื่อเจอกับความผิดหวังในความรัก ซึ่งผู้วิจัยพบว่าความหมายความรักในภาพยนตร์ชีวิตนั้นสอดคล้องกับรูปแบบของภาพยนตร์ชีวิต ที่เน้นถึงการดำเนินชีวิตของตัวละครในทุกๆ ด้าน และเรื่องความรักก็เป็นส่วนหนึ่งของชีวิตและยากที่จะหลีกเลี่ยงได้ในชีวิตของคนเรา

ในภาพยนตร์ต่อสู้ ผู้วิจัยพบว่า ภาพยนตร์มีการใช้แง่มุมความรักเป็นเป็นต้นเหตุของเรื่องราวปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวละคร โดยความรักก็คือแรงผลักดันที่ทำให้ตัวละครต่อสู้เพื่อคนรักและปกป้องคนรัก นอกจากนี้ความรักที่พบยังแสดงให้เห็นถึงการยึดติดในความรัก ความต้องการเอาชนะ จนทำให้เกิดการแย่งชิงคนรัก กลับคืนมา ซึ่งจุดจบของความรักที่พบในภาพยนตร์ชีวิตจึงนำไปสู่โศกนาฏกรรมและความสูญเสีย ทั้งนี้ความรักในภาพยนตร์ต่อสู้แสดงถึงความรักในแง่มุมบวกและลบปะปนกันไป ซึ่งผู้วิจัยพบว่าความหมายความรักที่พบมีการนำเสนอให้สอดคล้องกับรูปแบบของภาพยนตร์ต่อสู้ ความรักจึงมีความรุนแรง และก่อให้เกิดการต่อสู้เพื่อความรัก

ในภาพยนตร์ตลก ผู้วิจัยพบว่า มีการนำเสนอแง่มุมความรักออกมาในแง่มุมที่สมหวังและสวยงาม และเป็นการนำเสนอความหมายความรักที่ไม่ซับซ้อนเท่าใดนัก

โดยความรักที่พบถือได้ว่าเป็นช่วงเริ่มต้นของความรัก และการเปิดเผยความในใจต่อกัน ซึ่งไม่ได้ให้ความหมายที่ลึกซึ้ง นอกจากนี้ความรักที่พบยังเป็นเรื่องการให้กำลังใจคนรัก และการอยู่เคียงข้างกันยามที่เกิดปัญหา โดยผู้วิจัยไม่พบแง่มุมที่ผิดหวังในความรักของภาพยนตร์ตลกเลย ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความรักที่ถูกนำเสนอเน้นให้เห็นถึงความสดใส สนุกสนาน และสวยงาม ซึ่งสอดคล้องกับรูปแบบของภาพยนตร์ตลกที่มีจุดประสงค์เพื่อสร้างความสุขให้กับผู้ชม

ในภาพยนตร์สยองขวัญ ผู้วิจัยพบว่า มีการนำเสนอความรักออกมาในแง่มุมที่ผิดหวัง ซึ่งความไม่สมหวังในความรักนั้นจึงก่อให้เกิดความยึดติด ความอาฆาต พยาบาท และการล้างแค้นตามมา จนนำไปสู่จุดจบที่เป็นโศกนาฏกรรมและความสูญเสีย ซึ่งความรักที่ผิดหวังนั้นก่อให้เกิดปัญหาและเรื่องราวต่างๆ ที่ตามมา จึงสะท้อนให้เห็นว่าความรักที่พบนั้นเป็นความรักที่ขาดสติและตั้งอยู่บนความไม่พอดี จนทำให้ยึดติดกับความรักมากจนเกินไปและนำไปสู่การแก้ปัญหาที่ผิดๆ และก่อให้เกิดความทุกข์จากความรัก ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่าความรักที่ผิดหวังนั้นจะนำไปสู่เรื่องราวความสยองขวัญ เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบของภาพยนตร์ จึงสะท้อนให้เห็นว่าความรักไม่ได้มีเพียงด้านที่สมหวังและสวยงามเสมอไป

ในภาพยนตร์เพลง ผู้วิจัยพบว่า มีการให้ความหมายความรักในแง่มุมที่สมหวัง เป็นการเน้นให้เห็นถึงความสวยงามของความรักที่เกิดขึ้นกับตัวละคร โดยเป็นความรักที่ต้องฝ่าฟัน แต่ท้ายสุดก็สมหวังและจบลงด้วยความสุข ซึ่งความรักที่พบไม่ได้มีความหมายที่ลึกซึ้งเท่าใดนัก ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่ารูปแบบภาพยนตร์เพลงไม่ได้มีส่วนในการกำหนดทิศทางความหมายให้กับความรักในภาพยนตร์ แต่การให้ความหมายนั้นถูกนำเสนออยู่ในการเล่าเรื่อง ส่วนการร้องเพลงนั้นเป็นแค่เพียงรูปแบบในการนำเสนอ

ในภาพยนตร์วัยรุ่น ผู้วิจัยพบว่า ความรักของวัยรุ่นมักจะเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบในชีวิตด้านอื่นๆ ของวัยรุ่น เช่น การเรียน ครอบครัว และเรื่องเพื่อน เพราะวัยรุ่น

เป็นวัยที่อยู่ในช่วงหัวเลี้ยวหัวต่อและเลือกสิ่งต่างๆ ให้กับชีวิต ดังนั้นความรักจึงเป็นเรื่องของการเลือกในสิ่งที่เหมาะสมกับตนเองเช่นกัน นอกจากนี้ ความรักที่ถูกลำเสนอยังประกอบไปด้วยแง่มุมที่สมหวังและผิดหวัง ซึ่งแม้จะผิดหวังกับความรัก แต่สิ่งสำคัญก็คือการก้าวต่อไปข้างหน้า เพราะความรักวัยรุ่นเป็นแค่เพียงการเริ่มต้นเท่านั้น อีกทั้งความรักวัยรุ่นยังเป็นเรื่องของอารมณ์และความรู้สึกมากกว่าการใช้เหตุผลเข้ามาเกี่ยวข้องเหมือนกับความรักของผู้ใหญ่

จากความหมายความรักที่พบในภาพยนตร์ไทยทั้งหมด ผู้วิจัยได้พบข้อสรุปความหมายความรักในภาพยนตร์ไทย และสามารถแยกเป็นประเด็นต่างๆ ได้ดังนี้

1) ความหมายความรักที่พบในภาพยนตร์ไทยมีความหลากหลายอยู่มาก

ผู้วิจัยพบว่า ความหมายความรักที่พบในภาพยนตร์ไทยทุกตรรกะนั้น มีความหลากหลายอยู่มากและกระจายตัวอยู่ในทุกตรรกะ ซึ่งความหมายความรักที่พบบ่อยที่สุดในภาพยนตร์ไทยได้แก่ ความรักคือการเสียสละยอมทำทุกอย่างเพื่อปกป้องคนรัก โดยพบทั้งในภาพยนตร์รัก และภาพยนตร์ต่อสู้ และความรักเป็นเรื่องของจิตใจมากกว่าสิ่งที่อยู่ภายนอก โดยพบในทั้งภาพยนตร์รัก และภาพยนตร์เพลง นอกจากนี้ ความรักที่พบนั้นสะท้อนให้เห็นถึงแง่มุมความรักทั้งในแบบที่สมหวังและผิดหวัง ซึ่งให้เห็นถึงองค์ประกอบของความรักในด้านต่างๆ อีกทั้งยังมีการตีความความรักในแง่มุมที่สะท้อนถึงความเป็นจริง เห็นปัญหาและความทุกข์ต่างๆ ที่เกิดจากรักในตัวมนุษย์ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเรื่องความรักนั้นเกี่ยวข้องกับมนุษย์โดยตรง

2) ความหมายที่พบมีทั้งแง่มุมบวกและแง่มุมลบ

ผู้วิจัยพบว่าในความหลากหลายของความหมายความรักในภาพยนตร์ไทยนั้น สามารถแบ่งออกเป็นความหมายความรักที่ถูกลำเสนอออกมาในแง่มุมบวกอันได้แก่ ภาพยนตร์รัก ภาพยนตร์ชีวิต ภาพยนตร์ตลก ภาพยนตร์เพลง และภาพยนตร์วัยรุ่น อีกทั้งความหมายความรักในแง่ลบ อันได้แก่ ภาพยนตร์ต่อสู้ และภาพยนตร์สยองขวัญ ซึ่งจะมีการนำเสนอความหมายความรักในมุมมองที่แตกต่างกันไป

3) ความหมายความรักที่พบไม่ได้จำกัดตายตัวตามตรรกะของภาพยนตร์

จากการวิเคราะห์ ผู้วิจัยพบว่าความหมายความรักนั้นไม่ได้มีสูตรสำเร็จตายตัวตามตรรกะภาพยนตร์ โดยความหมายความรักที่พบในภาพยนตร์รักอาจพบได้ในภาพยนตร์ตลก ภาพยนตร์เพลง หรือภาพยนตร์วัยรุ่นได้เช่นกัน จึงสะท้อนให้เห็นว่าแง่มุมความรักสามารถเข้าไปอยู่ได้ในภาพยนตร์ทุกประเภท แต่ในการที่จะสื่อความหมายนั้นขึ้นอยู่กับรูปแบบและวิธีการนำเสนอตามประเภทของภาพยนตร์

4) ตรรกะภาพยนตร์เป็นปัจจัยกำหนดทิศทางความหมายความรักได้

แม้ว่าความหมายความรักไม่ได้มีสูตรตายตัวตามตรรกะของภาพยนตร์ แต่ผู้วิจัยก็พบว่าตรรกะภาพยนตร์มีส่วนในการกำหนดทิศทางของความหมายความรักได้ เช่น ในภาพยนตร์รัก ความหมายความรักที่พบก็จะมีแต่ด้านความสุขความสมหวังของความรัก ในภาพยนตร์ตลก ก็จะมีการตีความความรักไปในด้านสุขสมหวังตามแบบฉบับของภาพยนตร์ตลก ที่เน้นสร้างความสุขให้กับผู้ชม ในขณะที่ภาพยนตร์สยองขวัญ ก็มีการตีความความรักไปในอีกรูปแบบหนึ่ง โดยใช้ความรักเป็นต้นเหตุที่ทำให้เกิดความน่าสะพรึงกลัวของเรื่องราว ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับรูปแบบการนำเสนอในภาพยนตร์แต่ละประเภท

ส่วนที่ 2 กระบวนการสร้างความหมายความรักในภาพยนตร์ไทย

ในส่วนของกระบวนการสร้างความหมายความรักในภาพยนตร์ไทย ผู้วิจัยแบ่งองค์ประกอบที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างความหมายความรักเป็น 4 องค์ประกอบหลักๆ ดังนี้

1. องค์ประกอบด้านการเล่าเรื่อง

องค์ประกอบแรกที่เปรียบเสมือนแก่นสำคัญในการสร้างความหมายความรักได้แก่ องค์ประกอบทางการเล่าเรื่อง ซึ่งถือได้ว่าการเล่าเรื่องเป็นเครื่องมือสำคัญในการทำให้เกิดความหมายความรักต่างๆ ผ่านออกมาทางภาพยนตร์ โดยผู้วิจัยพบว่าองค์ประกอบหลักๆ ที่มี

ส่วนสำคัญในการสร้างความหมาย ได้แก่ แก่นเรื่อง ซึ่งก็คือประเด็นความคิดหลักที่ถูกนำเสนออยู่ในภาพยนตร์ ซึ่งอาจมีทั้งแก่นที่เกี่ยวกับความรักโดยตรงและไม่เกี่ยวข้องกับความรัก ในส่วนของโครงเรื่อง ก็คือการวางลำดับเหตุการณ์ของเรื่องราว เป็นส่วนสำคัญที่ใช้ในการสร้างสถานการณ์ต่างๆ ให้เกิดขึ้นกับตัวละคร โดยจะประกอบไปด้วยปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในด้านความรัก ซึ่งก็คือการสร้างคามขัดแย้งให้กับเรื่องราวและตัวละคร ซึ่งทำให้ตัวละครต้องตัดสินใจและแก้ปัญหา โดยการแก้ไขปัญหามาของตัวละครก็จะนำไปสู่บทสรุปในเรื่องความรัก และก่อให้เกิดการสร้างคามหมายความรักได้ในที่สุด

นอกจากนี้ ตัวละครก็มีบทบาทสำคัญในการที่จะให้ผู้ชมเห็นถึงความหมายความรักที่ผู้ผลิตต้องการจะนำเสนอได้ โดยเห็นได้จากลักษณะนิสัยด้านความรักของตัวละครที่ปรากฏออกมา อีกทั้งบทสนทนาที่เกิดขึ้นจากตัวละคร ซึ่งบทสนทนาถือได้ว่าเป็นเครื่องมือที่ทำให้เห็นลักษณะนิสัยของตัวละครได้ชัดเจนยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ในส่วนของฉากซึ่งถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่ช่วยในการเสริมสร้างอารมณ์และความรู้สึกโรแมนติกในภาพยนตร์ได้อีกทั้งสัญลักษณ์พิเศษที่อาจถูกนำมาใช้ในการเปรียบเปรยกับความรักและช่วยสร้างความหมายได้ ท้ายสุดมุมมองในการเล่าเรื่องที่ถูกนำเสนอจากฝ่ายหญิงและฝ่ายชายก็มีส่วนทำให้เกิดการตีความหมายความรักที่แตกต่างกันได้ ด้วยทัศนคติที่แตกต่างกันในด้านความรักของทั้งสองฝ่าย

2. องค์ประกอบทางด้านผู้สร้างภาพยนตร์

ในส่วนของผู้สร้างภาพยนตร์ ผู้วิจัยพบว่าผู้สร้างภาพยนตร์ได้มีการให้ความสำคัญกับปัจจัยต่างๆ ในการสร้างความหมายความรัก ซึ่งปัจจัยแรกได้แก่การเล่าเรื่อง โดยผู้สร้างภาพยนตร์ได้ให้ความสำคัญกับการเล่าเรื่องเพราะถือเป็นเครื่องมือพื้นฐานที่ใช้ในการสื่อความหมายให้กับผู้ชม ซึ่งผู้สร้างภาพยนตร์ก็จะมีการเลือกใช้อองค์ประกอบต่างๆ ของการเล่าเรื่องที่แตกต่างกันไปตามมุมมองที่ผู้สร้างเห็นว่าเหมาะสมและลงตัว นอกจากนี้เครื่องมือที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ผู้สร้างให้ความสำคัญไม่น้อยกว่าองค์ประกอบใดๆ ก็คือเรื่องการแสดง เพราะถ้าไม่มีการแสดงแล้ว ความหมายต่างๆ ก็จะไม่เกิดได้ และ

เรื่องความรักก็ถือว่าเป็นการสื่อสารทางด้านอารมณ์และความรู้สึก การแสดงจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสร้างความสมจริงและทำให้ผู้ชมเชื่อในเรื่องราวที่ผู้สร้างนำเสนอ

นอกจากนี้ในการที่จะนำเสนอประเด็นความหมายความรักในภาพยนตร์นั้น ผู้สร้างภาพยนตร์จำเป็นที่จะต้องมีความคิดเริ่มต้น (Idea) และแรงบันดาลใจ (Inspiration) ที่จะนำไปสู่การสร้างความหมายความรักและเรื่องราวที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ ซึ่งแรงบันดาลใจและประเด็นเรื่องความรักที่ผู้สร้างภาพยนตร์นำมาตีแผ่ความหมายส่วนใหญ่แล้วเกิดจากประสบการณ์ส่วนตัวและประสบการณ์จากคนรอบข้าง โดยผู้สร้างภาพยนตร์จะหยิบยกเรื่องราวความรักของตนเองและจากคนรอบข้างเข้ามาขบคิดผ่านมุมมองของตนเอง และนำไปสอดแทรกอยู่ในภาพยนตร์ นอกจากนี้ปัจจัยทางด้านสังคมก็มีส่วนสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้สร้างภาพยนตร์เช่นกัน โดยผู้สร้างจะใช้แง่มุมความรักที่พบเจอในสังคมปัจจุบันเข้ามาตีแผ่และนำเสนอ เช่น ประเด็นเรื่องการกักขังหน่วยเร็วของคนในยุคปัจจุบัน เป็นต้น สุดท้าย ปัจจัยที่มีส่วนในการสร้างความหมายของผู้สร้างภาพยนตร์ก็คือเรื่อง ทัศนคติและมุมมองความรักกับการนำเสนอในภาพยนตร์ โดยผู้สร้างภาพยนตร์ส่วนใหญ่ล้วนมีความคิดว่าเรื่องความรักเป็นเรื่องพื้นฐานของมนุษย์ และเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มนุษย์ส่วนใหญ่ต้องพบเจอ ดังนั้นเรื่องความรักจึงถือเป็นเรื่องใกล้ตัวที่ถูกหยิบยกมานำเสนอได้ง่ายที่สุด ซึ่งไม่จำเป็นว่าเรื่องความรักจะต้องอยู่ในภาพยนตร์รักเพียงอย่างเดียว แต่สามารถพบได้ในภาพยนตร์ตระกูลอื่นๆ เช่นกัน เพราะความรักถือได้ว่าเป็นอารมณ์หนึ่งซึ่งเกิดขึ้นจากการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างมนุษย์

3. องค์ประกอบทางด้านภาพ

ภาพมีส่วนสำคัญในการสร้างอารมณ์และความรู้สึกร่วมให้กับผู้ชม อีกทั้งยังเป็นตัวช่วยเสริมความหมายความรักในภาพยนตร์ไทย ภาพถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการถ่ายทอดเรื่องราวในภาพยนตร์รักและฉากที่เกี่ยวข้องกับความรักอย่างมาก โดยองค์ประกอบต่างๆ ที่ประกอบกันอยู่ในภาพ อันได้แก่ การใช้ขนาดของภาพ

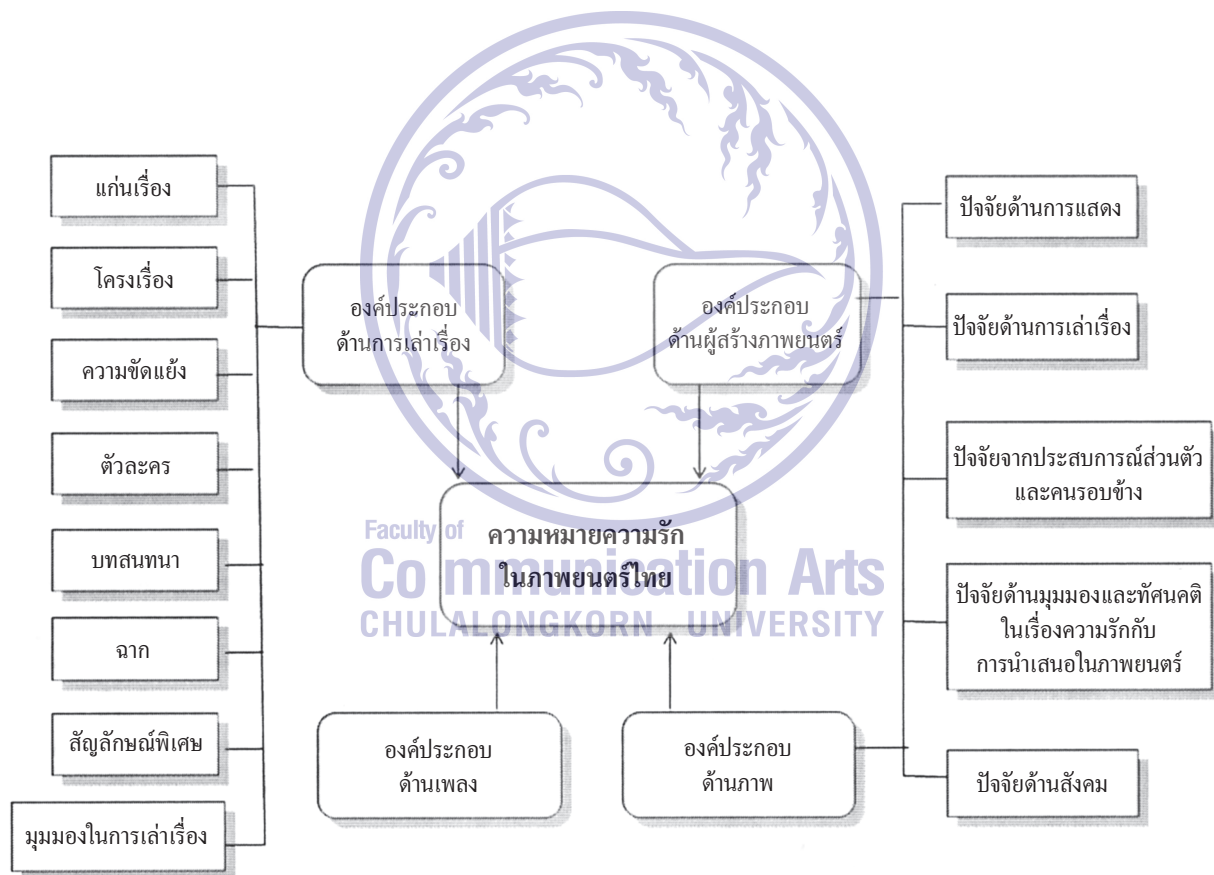
การใช้มุมกล้อง การใช้แสง จะมีส่วนสำคัญที่เป็นตัวถ่ายทอดเรื่องราว และเป็นเครื่องมือในการคุมโทนของเรื่องราว โทนของอารมณ์และความรู้สึกต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวละครได้

4. องค์ประกอบทางด้านเพลง

เพลงจัดได้ว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีส่วนในการช่วยเสริมความหมายความรักในภาพยนตร์ โดยผู้วิจัยพบว่า เพลงประกอบภาพยนตร์จะทำหน้าที่เสริมสร้างความหมายให้กับเรื่องราวต่างๆ โดยจะถูกใช้แสดง

อารมณ์และเปรียบเสมือนเครื่องมือบรรยายความรู้สึกของตัวละครในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง อีกทั้งเพลงยังทำหน้าที่ในการบรรยายเนื้อหาโดยรวมในเรื่องของความรักที่ภาพยนตร์ต้องการจะสื่อได้อีกด้วย

จากการวิเคราะห์ถึงกระบวนการสร้างความหมายความรักในภาพยนตร์ไทย พบว่ามีองค์ประกอบสำคัญอยู่หลากหลายประการ โดยผู้วิจัยได้ทำการสรุปออกเป็นแบบจำลองเพื่อแสดงให้เห็นถึงกระบวนการประกอบสร้างความหมายความรักในภาพยนตร์ไทย ดังนี้

จากแผนผังสรุปกระบวนการสร้างความหมายความรักในภาพยนตร์ไทยข้างต้น จะเห็นได้ว่าในการสร้างความหมายความรักในภาพยนตร์ไทยนั้นองค์ประกอบหลักๆ ที่เกี่ยวข้องอยู่ 4 องค์ประกอบ ซึ่งได้แก่ องค์ประกอบด้านการเล่าเรื่อง องค์ประกอบจากผู้สร้างภาพยนตร์ องค์ประกอบด้านภาพ และองค์ประกอบด้านเพลง

ในองค์ประกอบการเล่าเรื่องถือได้ว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการช่วยสร้างความหมายความรักโดยตรงในภาพยนตร์ โดยองค์ประกอบหลักๆ ที่สำคัญในการใช้สร้างความหมายได้แก่ แก่นเรื่อง โครงเรื่อง ความขัดแย้ง ตัวละคร บทสนทนา ฉาก สัญลักษณ์พิเศษ และมุมมองในการเล่าเรื่อง ซึ่งมีความสำคัญตามลำดับลดหลั่นกันไป นอกจากนี้ องค์ประกอบที่มีความสำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือองค์ประกอบด้านผู้สร้างภาพยนตร์ โดยปัจจัยที่ผู้สร้างภาพยนตร์ให้ความสำคัญในการสร้างความหมายได้แก่ การเล่าเรื่อง การแสดง ประสบการณ์ส่วนตัวและครอบครัว ทักษะคิดในด้านความรักของผู้สร้างภาพยนตร์ และสังคม ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีส่วนในการสร้างความหมายความรักผ่านมุมมองของผู้สร้าง

จากองค์ประกอบการเล่าเรื่อง องค์ประกอบด้านผู้สร้างภาพยนตร์ องค์ประกอบทางด้านภาพ และองค์ประกอบทางด้านเพลง ผู้วิจัยพบว่าองค์ประกอบทั้ง 4 อย่างนี้มีส่วนสำคัญในการสร้างความหมายความรัก อีกทั้งในแต่ละองค์ประกอบจะช่วยเสริมซึ่งกันและกัน และทำให้การสื่อความหมายความรักมีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

เมื่อได้ผลลัพธ์จากการวิจัยเข้ามาเปรียบเทียบกับข้อสันนิษฐานเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่ามีความสอดคล้องกันในบางประเด็น โดยความหมายความรักที่พบในภาพยนตร์แต่ละระลอกนั้นไม่ได้มีความแตกต่างกันทั้งหมดในทุกระลอก แต่ความหมายความรักจะมีความสอดคล้องกันและแตกต่างกันในรายละเอียดต่างๆ กันไป นอกจากนี้ความหมายความรักส่วนใหญ่ถูกสร้างผ่านองค์ประกอบการเล่าเรื่อง อันได้แก่ แก่นเรื่อง โครงเรื่อง

ความขัดแย้ง ตัวละคร บทสนทนา และมุมมองการเล่าเรื่อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อสันนิษฐาน นอกจากนี้ผู้วิจัยยังค้นพบถึงองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับด้านผู้สร้างภาพยนตร์เพิ่มเติมนอกเหนือจากข้อสันนิษฐานที่ตั้งไว้ในตอนแรก ซึ่งเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ส่วนตัวและครอบครัว ทักษะคิด และมุมมองที่เกี่ยวข้องกับด้านความรักของผู้สร้างภาพยนตร์

เมื่อนำความหมายความรักทั้งหมดในภาพยนตร์ไทยมาพิจารณาในรายละเอียดต่างๆ แล้ว ผู้วิจัยพบว่าความรักถูกให้ความหมายอย่างหลากหลายและกระจายตัวอยู่มาก ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของ Susan & Clyde Hendrick (1992) ที่กล่าวว่าความรักไม่สามารถสรุปได้เพียงคำนิยามเดียว โดยนิยามความรักอาจครอบคลุมตั้งแต่ความรู้สึกชอบอย่างรุนแรงไปจนถึงการพิจารณาว่าความรักคือรูปแบบหนึ่งของการยึดติด ซึ่งผู้วิจัยก็พบว่าคำกล่าวนั้นสอดคล้องกับความรักที่พบในภาพยนตร์ไทย อีกทั้งยังเป็นที่น่าสนใจได้ว่าความหมายความรักที่ถูกนำเสนอในภาพยนตร์ไทยล้วนเป็นความหมายที่ไม่ได้เกิดจากความดีความงามในด้านใหม่ๆ เลย ซึ่งเมื่อนำมาพิจารณาดูก็จะพบว่าความหมายเหล่านั้นเป็นสิ่งที่มีการถูกพูดถึงมานานแล้ว โดยผู้วิจัยพบว่าความหมายความรักที่พบมีความสอดคล้องกับแนวคิดในเรื่องความรักของ Erich Fromm (1987) ซึ่งได้กล่าวถึงองค์ประกอบต่างๆ ของความรักไว้ ได้แก่ การให้ ความเอาใจใส่ ความรับผิดชอบ ความนับถือ และความเข้าใจ โดยจะเห็นได้ว่าองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนถูกนำเสนอและสอดแทรกอยู่ในความหมายความรักในภาพยนตร์รักเป็นส่วนมาก และมีการเน้นถึงองค์ประกอบต่างๆ ที่มาน้อยต่างกัน ซึ่งจะเห็นได้ว่าความหมายความรักส่วนใหญ่ก็จะวนเวียนอยู่ในเรื่องปัจจัยการใช้ชีวิตของคน 2 คน ที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบความรักในด้านต่างๆ โดยเมื่อขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่งไป ความรักนั้นก็จะเริ่มเกิดปัญหาขึ้นตามมา

ผู้วิจัยยังพบว่าเมื่อนำความรักของตัวละครที่พบในภาพยนตร์ไทยทั้งหมดเข้ามาวิเคราะห์กับแนวคิดจิตวิทยาความรักของ Lee (1973) ซึ่งมีการนำเสนอรูปแบบของความรักไว้ 6 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ ความรักแบบ

เสนอหา ความรักแบบไม่ผูกมัด ความรักแบบฉันทน์เพื่อน ความรักแบบมีเหตุผล ความรักแบบลุ่มหลง และความรักแบบเสียสละ ก็พบว่ารูปแบบความรักทั้ง 6 แบบล้วนมีการนำเสนอให้เห็นในภาพยนตร์ไทย ซึ่งรูปแบบความรักของตัวละครต่างๆ ก็จะสะท้อนออกมาให้เห็นถึงความหมายความรักในแง่มุมต่างๆ กันไป เช่น ส่วนมากแล้วความรักแบบลุ่มหลงจะพบอยู่ในภาพยนตร์สยองขวัญ และภาพยนตร์ต่อสู้เป็นหลัก ซึ่งจะสะท้อนให้เห็นถึงความรักแบบยึดติดซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากรักลุ่มหลงนั้น ในขณะที่ความรักแบบเสียสละก็จะพบได้ในภาพยนตร์รักเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยจะเห็นได้จากการเสียสละของตัวละครฝ่ายชายหรือตัวละครฝ่ายหญิงเพื่อทำให้คนที่ตนเองรักมีความสุข เป็นต้น

นอกเหนือจากความสอดคล้องทางทฤษฎีด้านจิตวิทยาความรักและองค์ประกอบทางด้านความรักแล้ว แง่มุมความรักที่ถูกนำเสนออยู่ในภาพยนตร์ไทยยังสะท้อนให้เห็นถึงแง่มุมความรักที่สอดคล้องกับศาสนาพุทธด้วยเช่นกัน โดยจะเห็นได้ว่าความทุกข์และปัญหาต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับความรักนั้นล้วนเกิดขึ้นจากรักที่ปราศจากการนำปัญญาเข้ามากำกับ ตามหลักของท่าน ว.วชิรเมธี ที่กล่าวไว้ว่าความรักนั้นประกอบด้วยอารมณ์และเหตุผล โดยเหตุผลนั้นก็คือนิยาม ซึ่งความรักที่ดีควรประกอบด้วยทั้ง 2 อย่าง คือมีปัญญาเข้ามากำกับความรักนั่นเอง ซึ่งจากแนวคิดในเรื่องความรักในแนวพุทธ เมื่อนำมาพิจารณา ก็จะพบว่ามี ความสอดคล้องกับการให้ความหมายความรักในภาพยนตร์สยองขวัญ และภาพยนตร์ต่อสู้ ซึ่งเห็นได้ว่าความรักที่พบในภาพยนตร์ล้วนมีจุดจบที่เป็นโศกนาฏกรรม ซึ่งเกิดขึ้นจากรักที่มีแต่อารมณ์ แต่ไม่มีเหตุผลหรือปัญญาเข้ามากำกับ จึงทำให้เกิดความทุกข์และปัญหาต่างๆ ที่เกิดจากรักตามมา

จากความหลากหลายของความหมายความรักที่พบในภาพยนตร์ไทย ซึ่งความหมายเหล่านี้ล้วนเป็นความหมายเดิมๆ ที่ไม่ได้มีการสร้างความหมายหรือตีความใหม่ จึงสะท้อนให้เห็นถึงคุณลักษณะของยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) ที่เป็นยุคที่ไม่มีอะไรใหม่อีกต่อไปแล้ว กล่าวคือทุกอย่างล้วนกลับมาสู่แนวคิดเดิมๆ ซึ่งถือได้ว่า

เป็นการผลิตซ้ำความหมายเก่าๆ ออกมาเรื่อยๆ และเกิดเป็นแนวคิดที่ว่าไม่มีอะไรใหม่อีกต่อไปในยุคหลังสมัยใหม่นี้ เช่นเดียวกันกับความหมายความรักที่พบในภาพยนตร์ไทย แต่ละตระกูล ซึ่งความหมายความรักล้วนเป็นความหมายที่เคยถูกพูดถึงมาแล้วทั้งสิ้น โดยผ่านทางด้านทฤษฎีแนวคิด หรือด้านศาสนา อีกทั้งความหมายความรักที่พบนั้นยังถูกผลิตซ้ำออกมามากมายไม่ซ้ำแค่ผ่านทางสื่อภาพยนตร์เพียงอย่างเดียว ดังจะเห็นได้จากทางสื่อโทรทัศน์ ในละครหลังข่าว ในหนังสือ หรือว่าในเพลง เป็นต้น ซึ่งในสื่อเหล่านี้ได้มีการพูดถึงเรื่องราวความรักในแง่มุมต่างๆ และมีการตีความหมายความรักอย่างหลากหลาย เช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้จึงสามารถวิเคราะห์ได้ว่าการทำความเข้าใจเรื่องความรักมีอยู่หลายแบบ ซึ่งตรงกับแนวคิดเรื่อง Analogy ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการทำความเข้าใจสิ่งต่างๆ ด้วยการโยงข้อมูลไปสู่เป้าหมาย โดยในที่นี้ก็คือการทำความเข้าใจในเรื่องความรักที่มีอยู่หลากหลายความหมายผ่านตระกูลภาพยนตร์ ดังนั้นวิธีการทำความเข้าใจความหมายความรักโดยผ่านตระกูลภาพยนตร์ก็ถือเป็นวิธีหนึ่งในกระบวนการทำความเข้าใจ อันจะนำผู้รับสารไปสู่สิ่งที่ผู้สร้างต้องการจะสื่อได้ ซึ่งจะเห็นได้ว่าในภาพยนตร์ต่างตระกูล ก็จะมีการนำเสนอความรักด้วยรูปแบบที่แตกต่างกันไป นอกจากนี้ ในการที่จะสื่อความหมายเรื่องความรัก ก็มีวิธีอยู่หลากหลายรูปแบบด้วยกัน ไม่ว่าจะเป็นการให้ตัวอย่าง การเปรียบเทียบ การอุปมา การเปรียบเทียบ เป็นต้น ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตว่าเรื่องความรักในภาพยนตร์นั้นถูกให้ความหมายผ่านเครื่องมือในการทำความเข้าใจที่แตกต่างกันเพื่อทำให้เกิดความหมายที่ผู้สร้างต้องการจะสื่อได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น ในภาพยนตร์เรื่องพลอย ที่มีการใช้การอุปมาอุปไมยว่าความรักเหมือนอาหารกระป๋อง โดยอาหารกระป๋องนั้นมีวันหมดอายุระบุไว้ที่ใต้กระป๋อง เช่นเดียวกันความรักก็มีวันหมดอายุเช่นกัน เพียงแต่เราไม่สามารถรู้วันหมดอายุล่วงหน้าของความรักได้เลย เป็นต้น

เมื่อพิจารณาข้อมูลค้นพบที่ได้จากงานวิจัย ก็เป็นที่น่าสนใจอีกว่า นอกเหนือจากภาพยนตร์รักแล้ว ความรักนั้นสามารถสอดแทรกเข้าไปอยู่ได้ในภาพยนตร์ทุกตระกูล

จึงสะท้อนให้เห็นว่ามนุษย์เราไม่สามารถขาดความรักได้ ในการดำรงชีวิต เพราะเมื่อมนุษย์เรามีการปฏิสัมพันธ์กัน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ก็จะเกิดขึ้น และความสัมพันธ์นั้นก็จะพัฒนาไปเป็นความรักต่อไปได้เช่นกัน ดังนั้นเราจึงสามารถเห็นมิติด้านความรักแฝงอยู่ในตัวละครทุกตัว และในภาพยนตร์ทุกเรื่องเลยก็ว่าได้ แม้ว่าภาพยนตร์เรื่องนั้นจะไม่ได้ต้องการสื่อประเด็นเรื่องความรักก็ตามที จึงยังเป็นการตอกย้ำว่าเรื่องความรักนั้นเกี่ยวข้องกับมนุษย์โดยตรงและยากที่จะไม่พบมิติด้านความรักในตัวมนุษย์

นอกจากนี้ อาจกล่าวได้ว่าแง่มุมความรักบางอย่างสามารถสะท้อนให้เห็นถึงสภาพสังคมได้ ตามที่ Erich Fromm (1975) ได้กล่าวไว้ ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงความรักที่พบในภาพยนตร์ไทย ก็จะเห็นได้ถึงแง่มุมความรักต่างๆ ที่เป็นตัวสะท้อนให้เห็นความรักของคนในยุคปัจจุบันได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นเรื่องความรักง่ายหายเร็ว ที่เห็นผ่านตัวละครในภาพยนตร์ ซึ่งมีการสื่อออกมาว่าความรักของคนเรามีความฉาบฉวยมากขึ้น และมีการเลิกรากันระหว่างคนรักง่ายขึ้น อีกทั้งเรื่องการผิดศีลธรรมในด้านความรัก ซึ่งพบว่าเรื่องการนอกใจคนรักเป็นเรื่องที่ถูกนำมาสะท้อนให้เห็นอยู่ในภาพยนตร์อยู่บ่อยครั้งเช่นกัน อย่างไรก็ตามเป็นที่น่าสังเกตว่ามุมมองความรักที่สะท้อนสภาพสังคมและความคิดของคนในสังคมยุคปัจจุบันนั้น ถูกนำเสนออย่างมากมายในภาพยนตร์รัก ซึ่งภาพยนตร์รัก ส่วนใหญ่แล้วจะชี้ให้เห็นแง่มุมที่สมหวังและสวยงามของความรักมากกว่าชี้ให้เห็นถึงมุมมองอีกด้านหนึ่งของความรัก แต่มุมมองที่สะท้อนภาพความเป็นจริงจะถูกนำเสนอมากในภาพยนตร์ตระกูลอื่นๆ มากกว่า ได้แก่ ภาพยนตร์ชีวิต ภาพยนตร์สยองขวัญ และภาพยนตร์ต่อสู้ ซึ่งข้อค้นพบนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของสมสุข หินวิมาน และกำจร หลุยยะพงศ์ (2551) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความรักในภาพยนตร์รักจะเน้นให้เห็นถึงด้านความสดใสและสวยงามของความรัก ในขณะที่ภาพยนตร์สยองขวัญจะเน้นให้เห็นถึงอีกแง่มุมหนึ่งของความรักที่ไม่ได้มีแค่ความสวยงามเพียงอย่างเดียว

เมื่อมองถึงภาพสะท้อนของภาพมายความรักที่ปรากฏอยู่ในภาพยนตร์รักแล้ว ผู้วิจัยยังตั้งข้อสังเกตได้อีกว่า ด้วยความที่ความหมายความรักในภาพยนตร์รัก

ถูกนำเสนอออกมาในทิศทางเดียวกันเกือบทั้งหมด คือชี้ให้เห็นถึงอุปสรรคเริ่มต้นของความรัก และจบลงด้วยความสุขสมหวังของตัวละคร ซึ่งส่วนใหญ่แล้วนั้นผู้ชมจะเห็นแต่ภาพความรักที่จบลงด้วยความสุขของตัวละคร แต่ส่วนใหญ่แล้วจะไม่เห็นว่าหลังจากนั้นชีวิตความรักของคนทั้งคู่จะเป็นอย่างไร ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นการสร้างความหมายทางเดียวให้กับผู้ชมได้

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังพบว่าภาพยนตร์ไทยส่วนใหญ่ โดยเฉพาะในภาพยนตร์รัก ล้วนมีการสร้างลักษณะนิสัยของตัวละครชายหญิงให้มีลักษณะแบบอุดมคติในด้านความรัก กล่าวคือ ตัวละครชายจะมีลักษณะนิสัยที่ทุ่มเท รักเดียวใจเดียว เสียสละ ปกป้องคนรัก ในขณะที่ตัวละครฝ่ายหญิง ก็จะเป็นคนที่เอาใจใส่ เข้าใจคนรัก เป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าลักษณะนิสัยเหล่านี้คือลักษณะนิสัยในอุดมคติที่ถูกสร้างขึ้นมาเพื่อแสดงให้เห็นว่าลักษณะนิสัยเหล่านี้คือต้นแบบของ “คนรักที่ดี” แต่เมื่อมองในสภาพสังคมความเป็นจริงแล้วนั้น ลักษณะนิสัยเหล่านี้อาจหาได้ยากยิ่งในชีวิตจริง เพราะภาพตัวละครในภาพยนตร์คือลักษณะนิสัยของคนที่ดีพร้อม ซึ่งทำให้น่าคิดว่าเมื่อผู้ชมรับรู้ภาพของตัวละครในอุดมคติจากในภาพยนตร์แล้ว จะคาดหวังให้คนรักเป็นเช่นนั้นหรือไม่

ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่านอกจากภาพยนตร์จะเป็นเครื่องมือในการสร้างความหมายความรักแล้ว สิ่งที่สะท้อนผ่านแง่มุมความรักในภาพยนตร์นั้นก็ก็เป็นสิ่งที่นำเสนออย่างยิ่งว่าความรักที่ถูกนำเสนอเหล่านั้นมีผลกระทบต่อผู้ชมเช่นไร และมีบทบาทในการสร้างค่านิยมในเรื่องความรักของผู้ชมหรือไม่ เพราะงานวิจัยชิ้นนี้เป็นการศึกษาที่สะท้อนให้เห็นแค่แนวคิดและแง่มุมความรักที่อยู่ในภาพยนตร์ไทยเท่านั้น ซึ่งทั้งนี้ความหมายที่พบอาจมีอิทธิพลในการสร้างการรับรู้ให้กับผู้ชมได้เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่มีต่อผู้สร้างภาพยนตร์

1. กระตุ้นให้ผู้สร้างภาพยนตร์ต้นตัวที่จะสื่อแง่มุมความรักในมุมมองเชิงสร้างสรรค์ และเน้นความแปลกใหม่ โดยอาจให้ความสำคัญกับความลึกซึ้งในแง่มุมอื่นๆ นอกจาก

ความรักหนุ่มสาวบ้าง เช่น ความรักแบบครอบครัว ความรักต่อเพื่อนมนุษย์ ความรักระหว่างเพื่อน เป็นต้น เพราะความรักที่เห็นส่วนใหญ่ในภาพยนตร์ไทยปัจจุบัน จะเป็นความรักในแง่หนุ่มสาวเสียส่วนใหญ่

ข้อเสนอแนะที่มีต่องานวิจัยในอนาคต

1. งานวิจัยชิ้นนี้เป็นแค่การศึกษากลุ่มตัวอย่าง ภาพยนตร์ไทยเท่านั้น ซึ่งผู้วิจัยพบว่าความหมายความรักที่พบเป็นแค่ส่วนหนึ่งในบริบทของสังคมไทย ดังนั้นจึงควรทำการศึกษาเพิ่มเติมถึงความรักที่ปรากฏในภาพยนตร์รักต่างประเทศ เพื่อทำให้เห็นถึงข้อเหมือน และข้อแตกต่างทางความหมายและบริบททางสังคมที่พบ

2. งานวิจัยชิ้นนี้เป็นแค่การศึกษาตัวบทของภาพยนตร์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความหมายความรักในภาพยนตร์ไทยเท่านั้น ทั้งนี้ผู้วิจัยพบว่าในงานวิจัยในอนาคต ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงการรับรู้ความหมายความรักของผู้ชมว่ามีการรับรู้อย่างไร และแง่หนุ่มสาวที่พบมีส่วนในการสร้างอิทธิพลด้านความรักในชีวิตประจำวันของผู้ชมหรือไม่

3. ประเด็นที่น่าสนใจอีกอย่างหนึ่งของการศึกษาเรื่องความหมายความรักและการประกอบสร้างความหมายความรักในภาพยนตร์ไทย ก็คือ ความรักในแง่มุมอื่นๆ นอกเหนือจากความรักหนุ่มสาว โดยผู้วิจัยพบว่าความรักในมิติอื่นๆ ก็เป็นสิ่งที่น่าสนใจศึกษา ไม่ว่าจะเป็นความรักระหว่างเพื่อน ความรักในครอบครัว เป็นต้น ซึ่งจะทำให้เห็นถึงมิติของความรักในด้านต่างๆ ที่ลึกยิ่งขึ้น

ข้อจำกัด

1. เนื่องจากภาพยนตร์ตระกูลอื่นๆ ที่ไม่ใช่ภาพยนตร์รัก มีจำนวนน้อยเกินไป จึงทำให้ไม่อาจเห็นถึงความหลากหลายในเรื่องความหมายความรักของภาพยนตร์ตระกูลอื่นๆ ได้เท่าที่ควร

2. ข้อจำกัดอีกข้อที่ผู้วิจัยพบก็คือ อุปสรรคด้านเก็บข้อมูลของผู้สร้างภาพยนตร์ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วบรรดาผู้สร้างภาพยนตร์จะมีการกิจติดพันกับการถ่ายภาพยนตร์ตามสถานที่ต่างๆ บางท่านก็อยู่ในช่วงโสดโปรดัคชั่น และบางท่านก็ติดภารกิจโปรโมตภาพยนตร์ จึงทำให้ผู้วิจัยไม่สามารถเข้าถึงผู้สร้างภาพยนตร์บางท่านได้

Faculty of
Co mmunication Arts
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาษาไทย

กฤษดา เกิดดี. (2543). **ประวัติศาสตร์ภาพยนตร์ การศึกษาว่าด้วย 10 ตระกูลสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์คำ.

กาญจนา แก้วเทพ และสมสุข หินวิมาน. (2551). **สายธารแห่งนักคิดทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสื่อสารการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.

กัจจกร หลุยยะพงศ์ และสมสุข หินวิมาน. (2551). **ภาพยนตร์ไทยในรอบสามทศวรรษ (พ.ศ. 2520-2547): กรณีศึกษาตระกูลหนังผี หนังรัก และหนังยุคหลังสมัยใหม่**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

จิรบุญย์ ทัศนบรรจง. (2534). **การศึกษาเชิงวิเคราะห์ลักษณะของภาพยนตร์ไทยยอดนิยมประเภทวัยรุ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนิต ณะกุลมาส. (2547). **การวิเคราะห์ภาพยนตร์ของจางอิ๋หมวในเชิงบริบททางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และแนวคิดแบบอุดมคติเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิต**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พึงพิศ เทพปฏิมา. (2546). **การถ่ายทอดความคิดเรื่องจิตวิญญาณในภาพยนตร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรมม, อีริค. (2535). **รัก: ศิลปะที่แท้จริง**. แปลโดย กาญจนา แก้วเทพ. กรุงเทพมหานคร : ณ ญาณ.

ลีโอ เอฟ, บัสกาเกลีย. (2537). **จิตวิทยาของความรัก**. แปลโดย สมลักษณ์ สว่างโรจน์. กรุงเทพมหานคร: รุ่งแสงการพิมพ์.

วิทยา พานิชล้อยเจริญ. (2547). **การสร้างความเป็นจริงทางสังคมเกี่ยวกับรูปแบบความสัมพันธ์เชิงความรักยุคหลังสมัยใหม่ผ่านมิวสิควิดีโอเพลงไทยสากล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน ภาควิชาการสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

รัตนา จักกะพาก. (2546). **จินตทัศน์ทางสังคมและกลวิธีการเล่าเรื่องในภาพยนตร์ของหม่อมเจ้าชาตรีเฉลิม ยุคล : การศึกษาวิเคราะห์** : รายงานการวิจัย. กองทุนวิจัยคณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมชาย ศรีรักษ์. (2548). **ภาพยนตร์ไทยและบริบททางสังคม พ.ศ. 2510-2525**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขาวิชาประวัติศาสตร์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เอกสารการสอนชุดวิชา **16351 ทฤษฎีและการวิจารณ์ภาพยนตร์เบื้องต้น**. (2548). นนทบุรี มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ภาษาอังกฤษ

Berger, Arthur Asa. (1997). **Narratives in popular culture, media, and everyday life**. Thousand Oaks: Sage.

Berger, Arthur Asa. (1992). **Popular culture genres: theories and texts**. Newbury Park: Sage.

Derné, Steve. (1999). Making sex violent: Love as forces in recent Hindi films. **Violence against women** 5 (May 1999): 548-575.

Fromm, Erich. (1987). **The art of loving**. London: Unwin Paper-backs.

Galician, Mary-Lou. (2004). **Sex, love and romance in the mass media: Analysis and criticism of unrealistic portrayals and their influence**. Mahwah: Lawrence Erlbaum Associates.

Grodal, Torben. (2004). Love and desire in the cinema. **Cinema Journal** 43: 26-46.

Harrell, Eben. (2008). Are romantic movies bad for you?. [online] Available from : <http://www.time.com/time/health/article/0,8599,1868389,00.html>. [2009, June 13]

Hendrick, Susan S. and Hendrick, Clyde. (1992). **Romantic love**. Newbury Park: Sage.

Herman, Lewis. (1952). **A practical manual of screen playwriting**. New York: New American Library.

Maltby, Richard. (1995). **Hollywood cinema: an introduction**. Oxford: Blackwell.

McLuhan, M. (1964). **Understanding media : The extension of men**. New York: McGraw-Hill.

Mellencamp, Patricia. (1995). **A fine romance: Five ages of film feminism**. Philadelphia: Temple University Press.

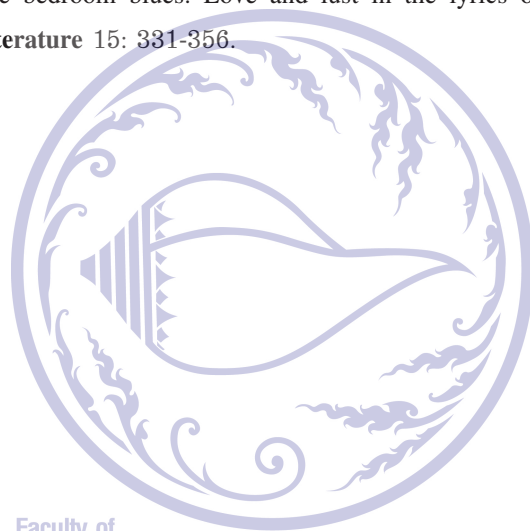
Monaco, James. (1981). **How to read a film: the art, technology language, history and theory of film and media**. New York: Oxford University Press.

Palmer, Humphrey. (1973). **Analogy**. London and Basingstoke: Macmillian.

Turner, Graeme. (1993). **Film as social practice**. London: Routledge.

Voytilla, Stuart. (1999). **Myth and the movies: Discovering the mythic structure of 50 unforgettable films**. California: Michael Wiese Productions.

Watson, Greg. (2006). The bedroom blues: Love and lust in the lyrics of early female blues artists. **Language and Literature** 15: 331-356.

Faculty of
Co mmunication Arts
CHULALONGKORN UNIVERSITY